

NARROW IS THE GATE

Poetičen film, ki je bil interpretiran kot političen avtorice Kersti Uibo

Za Srbe, ki so ostali na Kosovu, je samostan Gračanica otok miru, zaščiten ne le z molitvami redovnic znotraj samostanskih zidov, ampak od zunaj tudi z NATO oboroženimi silami. Na prehodu med obema svetovoma stoji sestra Teodora, ki skuša med smehom in solzami uravnovežiti sovražnost do Albancev z božjim klicem po ljubezni do sovražnika.

Kersti Uibo se je leta 2000 odpravila na Kosovo v iskanju **zgodbe o spravi**, ki bi dodala protivrednost pojmovoma **"sovražnik" in "maščevanje"**. To je bila njena prva pot na Balkan in, izhajajoč iz baltske države Estonije, kjer so mirni prehod v neodvisnost leta 1991 poimenovali *pojoča revolucija*, je Kersti resnično verjela v spravo.

Na Kosovu je videla, kakšne so **posledice nasilnega reševanja konfliktov**; manjšina kosovskih ekstremistov je iz maščevanja hotela doseči neodvisnost Kosova s popolno izključenostjo drugih narodnosti. Kljub Kerstijinem prepričanju, da je večina kosovskih prebivalcev nasprotovala ekstremizmu, so lokalni mediji aktivno širili nestrpnost in ukinili svobodo tiska za etnična vprašanja. Srbi, Romi, Turki in drugi nealbanski prebivalci bi smeli na ozemlju ostati samo v posebnih enklavah pod zaščito vojakov KFOR in srbski prebivalci so zaradi strahu še vedno zapuščali Kosovo. Kersti se je osredotočila na srbske pravoslavne redovnice in redovnike, ki jih vera uči ljubezni in skrbi za bližnjega. Posebej, ker so se morali škof in redovniki **voziti na maše z oklepnimi vozili in helikopterji** (več kot 100 srbskih verskih objektov je bilo uničenih v dveh letih mirovne misije KFOR in tudi čudoviti bizantinski samostan iz 14. stoletja, v katerem je snemala, bi lahko bil zravnčan z zemljo).

Kjer obstajajo nacionalni konflikti, si je nujno prizadevati za spravo. **"Estonci so bili v nekem obdobju - tako kot Slovenci - del totalitarnega sistema, ki je delil ljudi na "naše" in "njihove", zato je veliko nacionalnega antagonizma tako med neizobraženimi Estonci kot Rusi. Celo moja mama ima včasih negativna čustva do Rusov, zaradi česar mi je iskreno žal,"** pravi Kersti. Od leta 1989 do 1991 je aktivno sodelovala pri gibanju za estonsko neodvisnost, vzpostavitev estonske ambasade v Združenem kraljestvu, delovala pa je tudi kot baltska predstavica. V vseh letih je bila del političnega nacionalističnega gibanja. Pred študijem na National Film School je študirala tudi zgodovino na Londonski univerzi in sprava med ljudmi se ji je zdela zelo pomembna. Odločila se je za pot na Kosovo, da bi poizkusila razumeti, zakaj toliko sovraštva ... izvedela je veliko. Kmalu zatem je posnela film o Rusih. Ta film namenoma ni bil političen; predstavil je zgodbo o odnosu med moškim in žensko, kar bi jo lahko preslikali na prisposodbo, da recimo slovenski filmski ustvarjalec posname film o srbski družini in ga prikaže kot film o "ljubezenskem odnosu". V ozadju s pridihom sprave v državi, ki je razdeljena zaradi nacionalnega konflikta.

Kersti je film NARROW IS THE GATE prikazala **v več kot 20 državah** in zanj prejela **več nagrad na festivalih**, kjer ljudje o balkanskem konfliktu ne vedo veliko ali sploh nič (ZDA in Indija). Kot filmska ustvarjalka ima nalogo, da konflikt opazuje nepristransko in pri tem ne zavzema strani. Trudi se razumeti človeško naravo in vpliv konfliktov nanjo, izhajajoč iz dejstva, da smo vsi ljudje s številnimi slabostmi.

"Če mi uspe ostati nepristranska, je film nekaj vreden, če ne, postane propagandni film." In film *Narrow is the gate* je dobil politično podobo – ne z vidika avtorice, ampak na podlagi interpretacije tistih, ki so ga videli - nas, gledalcev.

NARROW IS THE GATE, kot ga vidi Tue Steen Müller

Tue Steen Müller, predsednik mreže European Documentary Network:

"NARROW IS THE GATE ne vsebuje entuziastičnih trenutkov. Čustvi, ki jih izraža glavna oseba, sestra Teodora, sta jeza in sovraštvo do celotne situacije, v kateri so se znašli Srbi zlasti na Kosovu.

Teodora je stara več kot 80 let. Živela je v več samostanih v Jugoslaviji in na tujem, kjer se je srečevala z različnimi vrstami protisrbskih čustev. Tu, v osrednjem delu Kosova, v samostanu Gračanica so njene jezne in zagrenjene besede namenjene Albancem, ki obkrožajo samostan in zaradi katerih je tako nevarno živeti v njem, da ga morajo varovati vojaki zveze NATO. Samostan je za Srbe velikega pomena in film prikazuje, kako vanj s helikopterji vozijo škofe in duhovnike na kratke sestanke.

Teodora pripoveduje ves film. Komentira vse dogajanje. Srečamo jo pri vratih, skozi katera morajo vsi obiskovalci, in postane vodnica po enem najbolj absurdnih krajev v današnji Evropi. Človek se po ogledu tega filma vpraša, kako bi sploh lahko kdaj rešili ta problem? Teodora ni ravno oseba, ki bi jo vzljubili že na začetku. Je kompleksna. Vendar za njeno odprtostjo in neposrednostjo do soljudi, celo za njeno jezo do otrok, začutiš človeka, ki bo kmalu umrl. V miru?

Kakovost filma se kaže v intenzivnosti ozračja, ki ga uspe ustvariti Kersti Uibo. Izbrala je ritem, ki ustreza kraju in zgodbi, ter ima enkratno sposobnost, da zna ujeti dogajanje. Kamera, ki se osredotoča na Teodoro, je čudovita; resnično laska tej trmasti starki, ker hoče, da nam je všeč kljub njeni sovražnosti do Albancev. Film je tudi prefinjeno zgrajen. Plast za plastjo nas vabi k razmišljanju o neumnosti politike.

"Kdo za vraga hoče videti film o redovnicah na Kosovu?" je bil eden od komentarjev, ki jih je Kersti Uibo slišala, ko je zaman iskala finančna sredstva za ta film. Čeprav ji takrat ni uspelo, film obstaja in ne vidim nobenega razloga, zakaj ga ne bi ponudili občinstvu po poteh, kjer so človeške zgodbe še vedno pomembne."

Ponedeljek, 19. marec 2007

Klub Lily Novy, Cankarjev dom

14.00 – 15.00

Narrow is the gate – projekcija poetične zgodbe, ki daje vtis politične – scenaristka, režiserka, montažerka in vse ostalo: Kersti Uibo

NARROW IS THE GATE

Sinopsis

SAMOSTAN GRČANICA je nenavadno mirno zatočišče, ki povezuje izolirano in demoralizirano srbsko enklavo na povojnem Kosovu. To krhko zatočišče varujejo molitve redovnikov in redovnic, hkrati pa stalna navzočnost vojakov zveze NATO. Sestra TEODORA, vratarka samostana tudi sama deluje kot neke vrste vrata. V njej vidimo tesen stik prikrite sovražnosti, ki jo deli z drugimi Srbi, in božjega poslanstva, naj ljubi svojega sovražnika, na kar jo nenehno opominja življenje v samostanu.

Nekatere najsvetejše može in žene velikih verstev pogosto najdemo na verskih stičiščih, tam kjer se stikata krščanstvo in islam. Eden takih krajev je Kosovo, srbska pokrajina v bivši Jugoslaviji. Na Kosovu so krščanski Srbi stoletja živeli z muslimanskimi Albanci. Cerkve in mošeje so stale druga zraven druge v miru, čeprav so se v času osmanskega cesarstva cerkveni zvonovi umaknili klicem muezinov v molitvi. V tem dolgem obdobju so kristjane pozivali k molitvi z zvoki lesa, kar se nadaljuje še danes. Sožitje kristjanov in muslimanov na Kosovu se je znašlo na hudi preizkušnji z obuditvijo balkanskega nacionalizma v devetdesetih. Tako Srbi kot Albanci so zapuščali svoje vasi, vojni je sledilo tesnobno obdobje miru, srbska in romska manjšina pa sta se znašli v popolni izolaciji, stisnjeni v enklavah pod oboroženo zaščito vojakov KFOR zveze NATO.

Lokalni krščanski vodja, drobni ŠKOF ARTEMIJE, razlaga tujim obiskovalcem, da so v zadnjih dveh letih mirovne misije zveze NATO albanski požigalci uničili več kot 100 krščanskih cerkva. Osemdeset odstotkov najpomembnejših srbskih pravoslavnih spomenikov stoji na Kosovu, ki mu Srbi pravijo sveta zemlja. Na Kosovu, kjer se krščanstvo stika z islamom, so zgradili bogato okrašene cerkve in samostane v čast srbskim svetnikom.

Škof Artemije poziva svetovne voditelje, naj zaščitijo te enkratne spomenike svetovne dediščine, in poudarja, da ne gre le za to. Če se bodo sile KFOR kdaj umaknile s Kosova, ne bodo zravnali z zemljo le vseh cerkva, ampak bodo morali tudi Srbi, ki jim cerkve zagotavljajo zatočišče in identiteto, zapustiti svojo domovino kot so jo morali Albanci pred nekaj leti.

Kot vsi krščanski samostani, je bila Gračanica od nekdanjega zatočišča pred svetom. Zdaj vloge SAMOSTANA GRAČANICA ne opredeljujejo samo zidovi okoli njega, ampak tudi sile KFOR, ki varujejo vhod. Vendar pa vojaki KFOR niso edini čuvaji Gračanice. Stara redovnica, sestra Teodora, pazljivo spremlja vsakega obiskovalca samostana – vojake, diplomate, gruzinske škofe in obubožane Srbe. Sestra Teodora ni tako diplomatska kot škof Artemije in večina njenih besed nam ne daje upanja, da bo kdaj prišlo do sprave med muslimani in kristjani na Kosovu. Je ponosna Srbkinja in kljub temu, da je že skoraj 40 let redovnica, še vedno pravi svojim albanskim sosedom "škodljivci" in "zajedavci". Dvanajst let je živela sama v nekem drugem samostanu, obdana z Albanci, in prostodušno priznava, da sta ji plemenit odnos do sosedov omogočila njen ponos in močna volja, ne pa dobrotljivost in usmiljenje. Njen samostan je zdaj uničen in dneve preživlja ob vratih, kjer moli za spokornost.

Samo REDOVNIK MIRON daje upanje na spravo med Srbi in Albanci. Medtem ko mu med prsti polzijo semena, Miron razmišlja o ljubezni do boga. "Ljubezen dokazujemo s svojimi dejanji, z ljubeznijo in skrbjo za bližnjega. Tako bo bog videl ljubezen v nas. Brez ljubezni nismo Jezusovi učenci, pa če premikamo gore." To je tista stezica, o kateri je Jezus govoril, stezica upanja.